

*Fortællinger om dokumentation,
der giver mening - på vej mod recovery*

*Vidensopsamling fra et seminar i foråret 2014,
Socialpsykiatri og Udsatte Voksne, Aarhus Kommune*

Indholdsfortegnelse:

1. Dokumentation, der giver mening – på vej mod recovery?	S. 3
2. Hvad forstår vi ved dokumentation?	S. 3
3. Metodisk ramme og råderum	s. 4
Invitation til deltagere	
Involvering og levendegørelse af fortællinger	
Processen skridt for skridt	
4. Udfordringer ved metoden	s. 5
Refleksioner over begrebet dokumentation	
Refleksioner over tovholderfunktionen	
Refleksioner over metoden	
5. Fortællinger om dokumentation	s. 6
Fortællingernes forhistorie - veje videre i livet	
Forskellighed - fokus på form og fleksibilitet	
Spørgsmål på skrift – en øjenåbner	
Hårdt, håbefuldt og udviklende	
En rejsefælle – på vej mod recovery	
Fokus og fremskridt	
Handlingsredskab	
Forestillinger om dokumentation – en vigtig pointe	
6. Mønstre i fortællingerne - ligheder og forskelle	s. 8
7. Hvad skal der til for at dokumentation giver mening? (anbefalinger)	s. 9
8. Bilag – oversigt	s.10
Bilag 1 – Invitation til seminaret	
Bilag 2 - Drejebog til seminaret	
Bilag 3 – fortællinger om dokumentation (data)	
Bilag 4 – Plancher fra seminaret (data)	

1 Dokumentation, der giver mening – på vej mod recovery?

'Dokumentation, der giver mening - på vej mod recovery' er overskriften på denne vidensopsamling, der samler de fortællinger, erfaringer og perspektiver, der blev bragt i spil og samlet på et seminar i søjlen for Socialpsykiatri og Udsatte Voksne (SUV), Socialforvaltningen i Aarhus Kommune, i foråret 2014.

Ideen til seminaret er opstået i 'Netværk for dokumentation og forskning', der er vokset ud af Dansk Selskab for Psykosocial rehabilitering (www.psykosocialrehabilitering.dk). I netværket har vi igennem længere tid været optaget af spørgsmålet:

*Hvad skal der til for at dokumentation giver mening
- og understøtter den enkelte persons muligheder for at komme videre i livet ?*

Det vil sige, hvilke dokumentationsprocesser- og former viser sig at være vigtige for den enkelte person på vej mod recovery - og hvorfor? Og hvordan kan vi validere de personcentrerede og praksisnære perspektiver, som personer med personlige og professionelle erfaringer kan fortælle om?

Med ambitionen om at bidrage til vidensbaseret indendørs feltet gennemfører netværket lokale undersøgelser i forskellige kontekster i løbet af 2014. Disse undersøgelser sammenfattes i en tværgående opsamling, der sætter spot på dokumentation, der giver mening - set fra et personcentreret og praksisorienteret perspektiv.

Denne vidensopsamling sammenfatter den lokale undersøgelse, som vi har gennemført i foråret 2014 i SUV, Socialforvaltningen i Aarhus Kommune. Seminaret er forberedt, faciliteret og sammenfattet af Dorte Elleby, Mie Leer og Helle Vase, der til daglig arbejder som udviklingskonsulenter i henholdsvis Center for Boområdet i SUV og Center for Socialfaglig Udvikling.

Seminaret blev realiseret ved, at en gruppe bestående af personer, der har egne erfaringer med dokumentation, samt professionelle, der har praksisnær erfaring med dokumentation i samspil med forskellige personer, tog sig tid til at deltage i og bidrage i en samskabende proces. Vi vil derfor gerne takke de involverede personer, der har bragt deres vigtige fortællinger, erfaringer og perspektiver i spil - som vi her formidler i en kortfattet form.

2. Hvad forstår vi ved dokumentation?

Når vi siger dokumentation, så tænker vi på de mange forskellige måder, hvorpå den enkelte person og fagpersoner samarbejder om at synliggøre og fastholde, hvad der er vigtigt for den enkelte på vej mod at kom-

me sig og komme videre i livet. I relation til de forskellige dokumentationsprocesser- og former, vi kender til i SUV, så kan det eksempelvis være:

- *Dokumentation i delplaner i Bosted eller CSC samt resultatdokumentation e.lign.*
- *Dokumentation i Den Personlige Arbejdsbog, Menneskelig opblomstring eller andre lignende personcentrerede redskaber e.lign.*
- *Dokumentation i kinabøger, dagbøger eller andre mere frie, fortællende og billedlige former for dokumentation, som eksempelvis malerier, collager, foto, tegninger - eller strikketøj, som vi lærte om på seminaret*

I nærværende undersøgelse er det en pointe, at vi - uanset dokumentationsformen - interesserer os for at undersøge, hvad det er ved dokumentation, der viser sig vigtigt for den enkelte person i forhold til at blive støttet i at komme videre i livet. Det vil sige, at det er personen perspektiv - og ikke dokumentationens eller organisationens perspektiv - vi sætter i centrum.

3. Metodisk ramme og råderum

Den metodiske ramme for seminaret har - i tråd med netværkets intention om, at kunne samle og sammenligne på tværs - været defineret som et 'kenderseminar'. Kenderseminaret er kendetegnet ved, at 'kendere' og 'interesserede' samler og formidler erfaringsbaseret viden:

- *'Kendere' er borgere eller fagfolk, der har erfaringer med temaet dokumentation og recovery, og som vil dele deres erfaringer i en workshop.*
- *'Interesserede' er borgere og fagfolk, der vil deltage for at kvalificere kendernes erfaringer.*

I forberedelsen og gennemførelsen af seminaret tog vi udgangspunkt i denne metodiske ramme ligesom vi undervejs tillod os et metodisk råderum, hvor vi tilpassede processen til de lokale forhold og metodiske overvejelser, som vi blev optaget af i processen.

Invitation til deltagere (se bilag 1)

Vi lavede en invitation til kenderseminaret, som vi rundsendte pr. mail til centerledere for botilbud, bostøtteområdet, dagtilbud og forsorgstilbud indenfor Søjlen for Socialpsykiatri og Udsatte Voksne i Aarhus Kommune. I mailen opfordrede vi til, at ledelsen videregav invitationen til medarbejdere og borgere i det respektive center / botilbud, samt muligheden for at få en mundtlig præsentation. Hvor det var muligt supplerede vi med direkte personlig kontakt med opfordring til deltagelse til medarbejdere og borgere.

Involvering og levendegørelse af fortællinger (se bilag 3)

Vi modtog 11 tilmeldinger, og på dagen mødte i alt 9 deltagere op. Alle, der tilmeldte sig dagen, blev opfordret til, at de inden dagen afleverede deres personlige fortælling om dokumentation, der giver mening og understøtter recovery.

Processen skridt for skridt (se bilag 2)

Programmet for dagen var fastlagt fra kl.9.30-14.30 med pauser hver time, samt komprimeret ud fra en antagelse om, at kort tids gruppearbejde er mere fokuseret. Processen på dagen foregik primært i 3 blandede grupper á 4 personer, hvoraf én person var gruppens tovholder. Tovholderne var alle fra arrangementsgruppen og havde til opgave at understøtte dialogen, styre tiden samt tage noter på flipover. Dagens proces var bygget op omkring disse overordnede dele:

- *Det 1. skridt i processen: i mindre grupper fortalte hver enkelt 'kender' sin historie, og de øvrige stillede undersøgende spørgsmål for uddybning og nuancering af historien.*
- *Det 2. skridt i processen: i de sammen grupper udforskede deltagerne ligheder og forskelle i de forskellige fortællinger. Som opsamling præsenterede tovholderne gruppens fund i plenum, efterfulgt af fælles refleksioner.*
- *Det 3. skridt i processen: i nye grupper, der blev sammensat således at der var mindst én deltager fra hver af de første 3 grupper, formulerede deltagerne fælles anbefalinger og konklusioner ift. hvordan og hvornår dokumentation understøtter recovery-proces. Som opsamling præsenterede tovholderne gruppernes arbejde i plenum.*
- *Det 4. Skridt i processen: afslutningsvist fik alle deltagere 2 stemmer til prioritering af de 2 vigtigste udsagn, der skitserede et mønster af hvilke af de mange vigtige aspekter ved dokumentation, der opleves som 'mest' væsentlige for den enkelte person og professionelle*

4. Udfordringer ved metoden

Refleksioner over begrebet dokumentation

Det viste sig i løbet af dagen, at flere deltagere havde primært en forståelse af begrebet 'dokumentation', som et krav fra forvaltning og til organisatoriske/evaluerings formål. Selvom vi i invitationen havde betonet et andet dokumentationsniveau, skal det defineres og differentieres endnu tydeligere – også på selve dagen.

Refleksioner over tovholderfunktionen

Vi oplevede, at tovholderfunktionen var svær, herunder at fastholde deltagernes fokus på vores afgrænsning af dokumentations-begrebet. Derfor var vi glade for, at vi i arrangementsgruppen selv påtog os opgaven. Ligeledes så vi en risiko for at miste "den røde tråd" fra fortællinger om dokumentation videre til anbefalinger om hvordan dokumentation bedst understøtter en recoveryproces. Efterfølgende har vist sig et behov for endnu mere referat fra gruppeprocesserne til brug ved videre bearbejdning af data og fund.

Refleksioner over metoden

Processen igennem kenderseminaret kan komme til at fokusere mest på at reducere til ligheder, forskelle og anbefalinger, frem for at udfolde fortællingerne og tilhørende refleksion til udforskning. Hvis vi ikke havde været 'bundet' af drejebogen, der var udarbejdet af andre, havde vi givetvis valgt en anderledes proces, der bedre matchede et ønske om at mere undersøgelse af hvad, hvordan og med hvilken hensigt.

5. Fortællinger om dokumentation (se bilag 3)

Deltagernes fortællinger om dokumentation udgør datagrundlaget for denne undersøgelse, som deltagerne både tog med på skrift og som de bragte i spil i de gruppedialoger, hvor vi udforskede fortællingerne sammen. Denne del af rapporten bygger således på deltagernes fortællinger, samt noter/referater fra de forskellige gruppeprocesser undervejs.

Fortællingernes forhistorie – veje videre i livet

Baggrunden for at begynde at dokumentere, startede for flere af deltagerne, som led i et mere eller mindre fastlagt forløb, med det formål at få styr på kaotisk livssituation og påbegynde eller komme videre i en recoveryproces.

Forskellighed – fokus på form og fleksibilitet

De fortællinger, der blev delt til kenderseminaret tog udgangspunkt i, hvad der var meningsfuld dokumentation for den enkeltes recoveryproces og spændte fra allerede fortrykte dokumentationsredskaber, som eksempelvis den personlige arbejdsbog, til selvudviklede dokumentationsredskaber eller den enkeltes fysiske udvikling, som billede på, at have fået det bedre. Det blev således tydeligt, at for nogen er struktur med faste spørgsmål en hjælp til at fastholde fokus, mens andre har stort behov for at finde deres helt egen form. Det pointeres generelt at mulighed for tilpasning og fleksibilitet, så den enkelte får ejerskab for form og indhold.

Spørgsmål på skrift – en øjenåbner

En deltager beskriver her hvad hun konkret gjorde i dokumentationsprocessen og hvorfor det var meningsgivende:

"Dokumentationen bestod af forskellige skemaer med overordnede emner som "Sådan er jeg som person", "Triggere", "Tidlige alarmsignaler" og "Akutte alarmsignaler". Derudover lavede vi situationsbestemte handleplaner. Mine omhandlede akutte handleplaner, opstart af uddannelse, samt accept af det som er. Det var hårdt at se på og nedskrive de ting, som gør ondt i mit liv. Men samtidig også en øjenåbner for alle de styrker jeg også besidder – side om side med svaghederne".

Hårdt, håbefuldt og udviklende

Flere understregede at det er hårdt at skulle forholde sig til sit liv gennem dokumentation, men at den dokumentation de anvendte, var virkningsfuld fordi den gjorde udviklingsmuligheder tydelige:

"Det var til tider meget hårdt at skulle dokumentere sit liv og sin aktivitet i samarbejde med terapeuter, for dokumentationen betød at jeg var nødt til at se på mine egne handlinger på en anden måde. Det meste af tiden var det opløftende at se mine egne udviklingsmuligheder så tydeligt – det var i høj grad med til at give mig håb".

En rejsefælle – på vej mod recovery

På grund af det hårde ved dokumentation gav flere udtryk for, at de var godt at have en gennemgående støtteperson og/eller en gruppe med ligesindede til dels at fastholde en i processen og dels til at dele tanker og få feedback.

Fokus og fremskridt

Både medarbejdere og brugere til kenderseminaret, kom med eksempler på, hvordan dokumentation var med til, at holde fokus og vise fremskridt:

"Arbejdet med skemaerne og i særdeleshed handleplanerne hjælper mig i dag med at holde fokus på mine styrker. Jeg kan i dag nemmere bremse en krise ved at huske på punkterne i mine handleplaner og så følge dem. Arbejdet med handleplanerne har givet mig mere ro. Jeg er desuden blevet bedre til at tage en dag ad gangen og ikke stresse over fremtiden".

Det blev ligeledes nævnt, at man gennem - den for personen meningsfulde - dokumentation får ro og overblik, lærer sig selv og sine handlemuligheder bedre at kende, samt at der er mulighed for at vende tilbage til det for bedre at huske gode erfaringer og læring.

Handlingsredskab

Flere havde eksempler på dokumentation, der var kombineret med handlinger – fx forberedelse af eller evaluering af handlinger, så det blev et redskab til at finde og/eller synliggøre mestringsstrategier for den enkelte.

Forestillinger om dokumentation – en vigtig pointe

Ved fælles fremlæggelse af de fortællinger, som deltagerne havde bragt ind, viste der sig nye fortællinger omkring dokumentation. Der kom en opmærksomhed på, hvordan alle vi deltagere til kenderseminaret på den ene eller anden måde havde nogle bestemte billeder af, hvad dokumentation overhovedet kan være og at vores forestilling om dokumentation begrænsede fortællingerne.

Da begrebet blev foldet ud, viste det sig, at flere af deltagerne kunne få øje på andre måder, de dokumenterede på. En gav det eksempel, at hun, da hun havde det dårligst, kun kunne strikke grydelapper, til at hun i dag kunne følge avancerede strikkeopskrifter. Strikketøjet over en årrække, lagt op på en linje, kunne således være med til at dokumentere svære og gode perioder.

Vi drøftede her også om fremmøde kan ses, som dokumentation på, at et tilbud bidrager til en brugers recoveryproces. På den ene side kan der argumenteres for, at bruger kun kommer, hvis det giver mening og fremmøde derfor er dokumentation for, at tilbuddet bidrager positivt til den enkeltes recoveryproces. På den anden side, kan tilbuddet være det eneste tilbud der er og derfor ikke noget reelt valg. En deltager gav det eksempel, at hun kunne føle sig forpligtiget til, at komme i et tilbud, for at tilfredsstille andre end sig selv.

6. Mønstre i fortællingerne – ligheder og forskelle (se bilag 4)

Da vi i nye grupper begyndte at tale om forskelle og ligheder ved fortællingerne, blev det hurtigt tydeligt, at der var flere ligheder end forskelle. Forskellene bestod især i, at det er forskellige ting der giver mening hvorimod lighederne i høj grad handlede om, at dokumentation netop skal være personligt og tilpasset den enkelte, hvis det skal give mening ind i en recoveryproces. Herunder listes nogle af de ligheder og forskelle, som gik igen i grupperne.

Ligheder (kategoriseret)

Proces

- *Det skal tages alvorligt og tiden skal være der til det*
- *Angstprovokerende at skulle ændre sig og dokumentere det svære*
- *Virkningsfuldt at en del af dokumentation foregår i fællesskab med andre brugere – pier to pier*
- *Feedback fra andre – vidensudveksling – ping-pong*
- *Kombination af personligt arbejde og gruppeproces*
- *Dokumentation skal give plads til processer og ikke kun være lineær.*

Form:

- *Godt med en struktur, der er åben nok til, at den kan tilpasses personlige behov og hvor man kan bevæge sig indenfor rammerne.*
- *Vigtigt at føle en form for ejerskab – personligt redskab*

- Fokus på en selv – selvrefleksion
- Til kommunen/kopi til andre (sagsdokumentation) >< kun jeg har kopi / har adgang (personlig)

Indhold:

- Fokus på ressourcer og hvordan de kan bruges
- Dokumentation handler ikke kun om resultater, men om hvad der giver mening for den enkelte
- Synliggør gennemførte aktiviteter/opgaver > ”der sker noget”
- Målrettet mod mestring – sætte handling på

Effekt:

- De personlige historier er bevidsthedsudvidende
- Tydeligt, at mærke om der dokumenteres for sagsbehandler/tilbud eller for en selv
- Det kan give håb når fremskridt bliver synlige over tid
- Sigter mod at tage ansvar for eget liv
- Sigter mod fremtid
- Hjælper til at huske og genhuske – dokumentationen kan bruges fremover

Forskelle (kategoriseret)

Forskellene på fortællinger, som i høj grad handlede om, hvordan det gav mening for den enkelte at dokumentere, hvilke skemaer der virker/ikke virker, hvilke ord der skal bruges, detaljeringsgrad mm. sammenholdt med den ofte gentagne pointe under ligheder, om at dokumentation er personligt førte til den første anbefaling - dokumentation skal tilpasse den enkelte

Proces:

- Individuel proces >< del af gruppeproces

Form:

- Egen metode (uformelt) >< fortrykte spørgsmål – bog/skema (struktur/ramme)
- Video, billeder, strikketøj etc. >< skriftsprog
- Forskelle i detaljeringsgrad

Indhold:

- Forholde sig inden ”to do” >< evaluering efterfølgende ”done”
- Løbende proces >< afslutningsdokumentation
- Inddragelse af fortid >< kun nutid

7. Hvad skal der til for at dokumentation giver mening? (anbefalinger)

I sidste del af kenderseminaret præsenteredes de fælles konklusioner og anbefalinger på baggrund af dagen og deltagerne valgte to hver ud af samtlige. De anbefalinger der blev prioriteret af flest var følgende:

- *Der skal være plads til at kunne reflektere over den enkeltes situation, og det kan give mening at inddrage andre, der kan følge og støtte i processen.*
- *Dokumentationens form og indhold skal tilpasses den enkelte, og det skal give mening. Der skal åbnes op for nye måder, at dokumentere på og det skal ikke være et krav, at resultater kan måles.*
- *Dokumentation kan være mange ting og dække over forskellige begreber og det er væsentligt, at være opmærksom på hvorvidt dokumentation er for den enkelt, for forskning eller systemets redskab. Er dokumentation med det formål, at det skal give mening for den enkelte eller handler det om at vise, at arbejdet nytter? Dette er to forskellige perspektiver, som har praktiske konsekvenser når man "udsættes" for at skulle deltage i dokumentation. Er dokumentation systemets redskab, opleves det generelt som tidsspilde og skaber irritation. Dokumentation skal først og fremmest synliggøre det, den enkelte finder meningsgivende, og ikke parametre, der giver mening ind i systemet. Bliver dokumentation en tvungen del, af et koncept mister det betydning*

8. Bilag

Bilag 1 – Invitation til seminaret

Bilag 2 – Drejebog til seminaret

Bilag 3 – Fortællinger om dokumentation (data)

Bilag 4 – Plancher fra seminaret (data)